

Departementaal vertrouwelijk
Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr 19)

Kerneenheid
Analyse

Woensdag 15 april 2020 - geactualiseerd tot 09.00 uur

Actuele aandachtspunten

- Aandacht voor het langeretermijnperspectief, groeiend besef van "nieuwe normaal" en negatieve economische (IMF schatting: krimp 7,5% economie) en maatschappelijke impact (1.5m samenleving, schaduwcrisis in de zorg).
- Continue druk op de geloofwaardigheid van overheid, experts en maatregelen door gevoel van ongelijkheid, verschillen in regimes of COVID-19-apps.
- Aandacht voor groepen (jongeren) die maatregelen niet naleven (ramadan vanaf 23/4).

SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)

- Het RIVM meldt minder doden en ziekenhuisopnames dan een week geleden. Ook de daling van het totaal aantal patiënten op IC's zet door. Op woensdag wordt nog wel een piek verwacht in meldingen omdat er mede door het paasweekend vertraging zit tussen moment van overlijden/opname en registratie.
- Volgens de GGD zijn er vanaf volgende week dagelijks zo'n 12.000 extra testen beschikbaar, waardoor er in Nederland ruim 29.000 tests per dag kunnen worden uitgevoerd.
- Volgens de WHO wordt wereldwijd gewerkt aan vaccins tegen covid-19, in drie van de zeventig gevallen wordt al klinisch onderzoek gedaan met proefpersonen.
- Op verschillende plaatsen in Nederland wordt gewerkt aan de productie van beademingsapparaten. VWS heeft de intentie uitgesproken 500 apparaten af te nemen bij TU Delft studenten. Van de 1000 apparaten die VWS bij Philips heeft besteld, is het grootste deel nog altijd niet in Nederland aangekomen.
- BNR stelt dat tientallen miljoenen voor Nederland bestemde en al betaalde medische producten momenteel worden vastgehouden in China. Onder meer mondkapjes blijven 'steken' bij de Chinese grens, omdat de benodigde licenties ontbreken.
- De ontwikkeling van COVID-19-apps roept vragen op bij wetenschappers en opiniemakers en in de Tweede Kamer en samenleving, met name over privacy, informatieveiligheid, effectiviteit en de snelheid waarmee het kabinet zulke apps wil uitrollen: op 16 april beslist het ministerie van VWS welke partijen doorgaan, 18 april moeten de apps 'publiek getest' worden en een week later dienen ze klaar te zijn voor gebruik.
- Naar aanleiding van een modelstudie stelt van Harvard-onderzoeksgroep dat landen drie tot vier keer per jaar op slot moeten om onbeheerde uitbraken van COVID-19 te voorkomen; daarnaast moeten landen zeker tot in 2024 extra IC-bedden paraat houden.

Beeld sociale media

- Op Twitter stellen sommigen dat de overheid verkeerde prioriteiten stelt en spreekt een enkeling van 'genocide' door kabinet, naar aanleiding van een berichten in Trouw dat de regering in de afgelopen jaren dringende adviezen negeerde voor een pandemie-aanpak.

Continuïteit vitale processen en samenleving

- Naar schatting de helft van de reguliere zorg gaat niet door wegens COVID-19 en gevreesd wordt voor grote achterstanden na de crisis. Verschillende betrokkenen roepen op om reguliere zorg weer op te schalen.
- Tandartsen bereiden zich weer voor op het openen van praktijken.
- Er is opnieuw brand gesticht bij een telecommast, dit keer in Spijkenisse. In de afgelopen weken hebben zich ten minste vijftien incidenten voorgedaan bij telecommasten, inclusief brandstichting.

Zorg voor kwetsbare groepen

- De brancheorganisatie voor maatschappelijke opvang, Valente, pleit voor een landelijke coördinatie bij de aanpak van huiselijk geweld vanwege de verwachting dat het aantal slachtoffers en tekorten aan opvangplekken komende tijd kunnen toenemen.
- Campagnes om kinderen tegen mazelen in te enten zijn al in 24 landen opgeschort en de verwachting is dat meer landen zullen volgen. Hierdoor missen mogelijk miljoenen kinderen mazelenprik, wat kan leiden tot een volgende crisis.

Financieel-economische stabiliteit

- Tweede Kamerleden vragen aandacht voor flexwerkers, zzp'ers en seizoensarbeiders die onvoldoende gesteund worden door het economische noodpakket. Het kabinet zoekt naar een oplossing voor de flexwerkers die geen aanspraak kunnen maken op de WW of de bijstand.
- Ondernemers in de grensregio die in Nederland wonen maar hun bedrijf of winkel in België of Duitsland hebben, komen alsnog in aanmerking voor de steunmaatregelen van het kabinet.
- Volgens Ondernemend Nederland kiezen bedrijven er vaak eerder voor om mensen te ontslaan dan dat ze meedoen aan de NOW-regeling, omdat de boetes bij ontslag onder NOW regeling te hoog zijn.
- Ondernemers die getroffen zijn door de huidige crisis komen moeizaam aan kredieten van banken. Ondanks afspraken met de overheid zijn de wachttijden voor de kredieten lang, moeten ondernemers veel papierwerk inleveren en zijn de kosten hoog.
- Het IMF verwacht dit jaar een wereldwijde economische neergang van 3 procent en een krimp van de Nederlandse economie van 7,5 procent als gevolg van de crisis. Ook de economie van de Eurozone krimpt dit jaar mogelijk met 7,5 procent. De verwachting is dat de economie volgend jaar weer zal groeien, maar niet volledig zal herstellen. Het IMF stelt dat de werkloosheid in Nederland naar 6,5 procent zal stijgen, volgend jaar daalt de werkloosheid mogelijk naar 5 procent.
- Volgens het FD broedt de Europese Commissie op de oprichting van een zogeheten 'Wederopbouwfonds'. Het fonds kan een bedrag tot maximaal €1500 miljard bevatten, dat Brussel wil ophalen door de omstrede uitgifte van gezamenlijke leningen door de EU-landen.
- CNV pleit voor een tijdelijk calamiteitenfonds om werkend Nederland door de crisis te helpen. Volgens de bond zetten alle coronamaatregelen nu honderdduizenden Nederlandse werknemers 'klem'. Sommige werknemers moeten komen werken terwijl ze ziek zijn, anderen zitten knel tussen de zorg voor kinderen of mantelzorg.

Beeld sociale media

- Het voorstel van GroenLinks, SP en PvdA om alle huren in Nederland tijdens de crisis te bevriezen krijgt weinig steun van het kabinet, Tweede Kamer en op sociale media.
- Er zijn overwegend negatieve reacties op het noodpakket banen en economie. Zo wordt het geen noodpakket maar een 'schuldenpakket' genoemd omdat het wordt geleend, doorberekend met hoge rentes en een eendeloos afbetalingsplan.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- De kustwacht intensiveert samen met Defensie bijstand om de eilanden veilig te houden.
- Volgens de IMF brengt COVID-19 zowel Curaçao als Sint Maarten grote economische schade toe. Afsluitingen om verspreiding van het virus te voorkomen, hebben beide economieën vrijwel tot een "standstill" gebracht.
- Curaçao heeft alle COVID-19 maatregelen voor twee weken verlengd. Het platform Samenwerkende Hulporganisaties Curaçao is een hulpactie gestart om voedselpakketten te bezorgen..
- Op Sint Maarten een team medici de verspreiding van COVID-19 in kaart brengen; per dag zullen zij 100 huizen moeten bezoeken. Aankomende donderdag zullen supermarkten weer open gaan.

Internationale context

- De Verenigde Staten schorten hun betalingen aan de WHO op. President Trump verwijt de organisatie foute informatie te hebben verspreid over COVID-19, de crisis te hebben onderschat en China onvoldoende kritisch te hebben benaderd.
- Na Oostenrijk, Spanje, België en Italië wil ook Polen de beperkende maatregelen versoepelen en trekt economische beperkingen per 19 april geleidelijk in. De Europese Commissie dringt aan op een gezamenlijke coördinatie van exit-strategieën in EU-lidstaten om door afstemming nieuwe uitbraken van COVID-19 te voorkomen.
- Het IMF maakt noodhulp vrij voor 25 kwetsbare landen die economisch en financieel in de problemen zijn geraakt door COVID-19.
- Turkije laat tienduizenden gevangenen vrij om verspreiding van COVID-19 in gevangenissen te voorkomen. De regeling geldt onder meer voor gevangenen die vastzitten voor lichte delicten.
- De eerste zes Nederlanders hebben Marokko met een Frans vliegtuig verlaten. Er zijn nog honderden tot duizenden Nederlanders in Marokko. Vanuit Saoedi-Arabië is een repatriëringsvlucht met 70 Nederlanders vertrokken.

Beeld sociale media

-

11.1
10.2a

Politiek en maatschappelijke onrust

- Leraren maken zich zorgen over de veiligheid en gezondheid van leerlingen als de scholen weer opengaan zolang niet alle risico's zijn onderzocht, blijkt uit een enquête van de Algemene Onderwijsbond (AOB).
- De Nederlandse bond voor Boa's pleit er opnieuw voor om buitengewoon opsporingsambtenaren uit te rusten met een wapenstok, pepperspray en bodycam naar aanleiding van incidenten in Rotterdam en Amsterdam.
- Wetenschappers pleiten in de Trouw voor investeringen na de crisis, met name in de publieke sector, schone energie, onderwijs, zorg, kortere werkweken en een basisinkomen.

Beeld sociale media

- Zorgen over heropening van scholen vinden weerklank op sociale media. Volgens ouders zijn de besmettingscijfers nog te hoog, ze trekken een vergelijking met China waar het aantal besmettingen is toegenomen na versoepeling van de beperkende maatregelen.
- In toenemende mate worden ervaringen gedeeld met betrekking tot overlast en onrust in wijken. Sommigen stellen dat het steeds moeilijker wordt om jongeren binnen te houden en de verveling toeslaat. In Noordwijk heeft de politie afgelopen nacht een feest van jongeren beëindigd en negen bekeuringen uitgedeeld.
- Veel aandacht voor de beelden van Opsporing Verzocht van een man die afgelopen vrijdag een zendmast in Groningen heeft aangestoken.

11.1

DUIDING

Aandacht voor het langere termijn perspectief, groeiend besef van "nieuwe normaal" en negatieve economische en maatschappelijke impact.

- De grote economische gevolgen (IMF schatting: krimp 7,5% NLse economie) en de lange duur van de maatregelen voeden de discussie over het lange termijn perspectief en impact op economie en maatschappij.
- Vanuit verschillende hoeken wordt rekening gehouden met de daaruit volgende uitdagingen als 1,5m afstand in de klas, werk van contactberoepen en aanpassingen in de winkels.
- Hernieuwde aandacht voor sterk oplopende achterstanden reguliere zorg leidend tot additionele sterfgevallen (schaduwcrisis).

Continue druk op geloofwaardigheid van overheid, experts en maatregelen

- [Redacted] 11.1

- Aanhoudende zorgen en onduidelijkheid over het beoogde effect, de effectiviteit, betrouwbaarheid en anonimiteit van "COVID-apps" (experts, wetenschap, TK).

Aandacht voor groepen (jongeren) die maatregelen niet naleven

- [Redacted] 11.1